

ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ЗА НАПРЯМОМ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР» БРИТАНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ РЕДІНГ ТА НОТТІНГЕМ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Актуальність дослідження. У сучасній системі освіти існують проблеми підготовки кадрів для галузі сільського господарства, оскільки науково-технічна революція внесла свої корективи у вимоги до якості підготовки фахівців аграрного профілю. Вищі навчальні заклади аграрної освіти покликані готувати конкурентоспроможних спеціалістів, які були б здатні відповідати сучасним вимогам аграрного сектору економіки.

Постановка проблеми. Сучасні програми підготовки фахівців аграрного профілю потребують детального аналізу для перспектив подальшого дослідження у педагогічній науці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Різні аспекти професійної вищої освіти, у тому числі й аграрної, висвітлені у працях таких вітчизняних науковців як В. Анічин, А. Белогурова, А. Власенко, Т. Кутукова, С. Белих, Т.Светлакова, Д. Нардін та інших, а також у працях зарубіжних дослідників: М. Малдера, Г. Дженкінса, А. Блека, Г.-Є. Джонс, К. де Сільва та інших.

Мета статті проаналізувати праці науковців, присвячені проблемі підготовки фахівців аграрного профілю; охарактеризувати зміст програм аграрної освіти університетів Редінг та Ноттінгем (Велика Британія); порівняти модулі навчальних програм аграрної освіти вищезгаданих університетів; обґрунтувати висновки з теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Науковці В. Стукач та А. Тетерева вважають, що якість підготовки конкурентоспроможного спеціаліста ВНЗ забезпечується посиленням результативності позааудиторної роботи студентів та викладачів. Тому науково-методичне забезпечення цього напрямку є для ВНЗ пріоритетним: публікація сучасної навчальної та навчально-методичної літератури, залучення інноваційних технологій та методів навчання, створення нових навчальних та тестових програм електронних навчально-методичних комплексів, засвоєння нових інформаційних технологій, які забезпечать швидкий доступ до великих об'ємів інформації [4, с.100].

Професійна освіта має на меті підготовку та перепідготовку фахівців відповідного рівня, задоволення потреб індивіда в поглибленні й розширенні освіти.

Так, В. Анічин, А. Белогурова та А. Власенко підкреслюють, що важливим та актуальним для функціонування АПК та діяльності спеціалістів АПК у наш час є принцип професіоналізму та компетентності. У цьому контексті під професіональною спеціалізацією АПК слід розуміти рівень сформованості знань, умінь та навичок, рівень розвитку професійних якостей, набутих в освітньому процесі, а також унаслідок залучення розроблених узгоджених програм, технологій та методик розвитку у практику роботи в процесі безперервної професійної освіти [1, с. 15].

У Великій Британії підготовка фахівців аграрного профілю проводиться в коледжах та університетах за програмами аграрної освіти. Навчальний план університету Редінг пропонує дві програми освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»: «Сільське господарство» та «Управління сільськогосподарським бізнесом із навчанням на виробництві».

Програма аграрної освіти університету Редінг освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» «Сільське господарство» при Школі сільського господарства, політики й розвитку складається з модулів, пов'язаних із різними аспектами сільського господарства Об'єднаного Королівства:

- вступ до сільськогосподарської та промислової систем;
- вступ до системи тваринництва;
- британське сільське господарство на практиці;
- сільська місцевість та довкілля;
- вступ до рослинництва;
- тваринництво на практиці;
- види насіння та живлення рослин;
- принципи садівництва;
- харчовий ланцюг Об'єднаного Королівства;
- вступ до маркетингу;
- вступ до менеджменту.

Програма «Сільське господарство» університету Редінг сприяє набуттю фундаментальних навичок, які необхідні студентам для їх кар'єри в межах сільськогосподарського сектора виробництва. Через комбінацію академічних і практичних аспектів управління бізнесом програма забезпечує студентів сучасними знаннями ведення сільського господарства у XXI столітті та ознайомлює з останніми тенденціями світової промисловості [5].

Програма аграрної освіти університету Редінг «Сільське господарство, політика й розвитку» поділяється на модулі, за якими здійснюється навчання та оцінка знань студентів.

Зокрема, цілями модуля «Вступ до сільськогосподарської та промислової систем» є забезпечення знань студентів про: соціальні, економічні й екологічні чинники, які впливають на виробництво продуктів харчування та їх збереження; ключові політичні й економічні фактори, які впливають на забезпечення Європи продуктами харчування; чинники впливу на виробництво харчових продуктів і ймовірні зміни у постачанні продукції в майбутньому; розуміння тенденцій в аграрній системі; зміни у глобальному кліматі та їх вплив на рослинні системи; системи, що належать до сфери агропромислового комплексу; приклади ведення широкої політики обговорення проблем галузі.

Після закінчення модуля студенти розуміють вплив економічних та екологічних факторів на забезпечення суспільства продуктами харчування, отримують знання про сільське господарство Об'єднаного Королівства та зміни, які можна передбачити у майбутньому. Модуль «Вступ до сільськогосподарської та промислової систем» є основою для ряду дисциплін, пов'язаних із сільським господарством, охороною довкілля та харчовою промисловістю.

Студенти також отримують навички розуміння факторів, які визначають географічний розподіл сільського господарства та вплив клімату на продуктивність фермерської системи; визначення зв'язків між соціальними, економічними та екологічними аспектами харчової промисловості; усвідомлення дискусійної політики по відношенню до соціальних факторів, які впливають на забезпечення продуктами населення.

Такі навички набуваються студентами в процесі обговорення, у роботі в групах та у написанні звітів [7].

У модулі «Принципи садівництва» студенти університету Редінг розглядають технології захисту фруктових та овочевих культур в Об'єднаному Королівстві. Метою модуля є забезпечення студентів знаннями принципів садівництва, а зміст модуля базується на локалізації рослинних культур відповідно до кліматичних факторів, принципів обробки землі й сівозміни, вмісті мінеральних речовин, покращенні поживних

властивостей ґрунту та факторів, які впливають на врожайність; інтенсивних методах виробництва, зрошенні рослинних культур на полях, методах збереження врожаю, попередженні перестигання фруктових культур тощо.

Навички, які отримують студенти після закінчення вивчення модуля: опис розміщення, важливості та особливості садівничої промисловості в Об'єднаному Королівстві (клімат, тип ґрунту, наближеність до ринків збуту тощо); розуміння принципів обробки землі та покращення її врожайності; запровадження базових принципів садівництва, які тепер використовує промисловість. У процесі навчання заохочується індивідуальна робота студентів над додатковою літературою із тематики модуля.

Після закінчення навчання в межах модуля аграрної освіти «Принципи садівництва» студенти університету Редінг ознайомлюються із садівничою промисловістю Об'єднаного Королівства, отримують первинні знання із виробництва фруктів, визначають важливість вирощування культур м'яких фруктів для промисловості Об'єднаного Королівства, знайомляться із продуктивними системами іспанських тунелів, сортами культур полуниці та малини; розуміють важливість селекції в розвитку нових сортів фруктів; оволодівають знаннями з технології зберігання та транспортування фруктів та про їх якісні властивості й маркетинг. Майбутні фахівці аграрного профілю вивчають плодові культури в межах модуля, приділяючи особливу увагу поліпшенню продуктивності дерев: розвитку кореневої системи, обрізці дерев, цвітінню та збору фруктів.

Важлива роль у модулі «Принципи садівництва» відводиться овочівництву та його зв'язку із кліматом Об'єднаного Королівства, принципам обробки землі та внесення мінеральних добрив, технологіям вирощування овочів, дизайну та обладнанню теплиць, використанню субстратів для захисту рослин, гідропонній техніці тощо [8].

Університет Ноттінгем пропонує студентам для вивчення на вибір наступні програми аграрної освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»:

- сільське господарство;
- сільське господарство з отриманням Сертифікату європейських досліджень;
- сільське господарство та науки про довкілля;
- біотехнології;
- рослинництво;
- прикладна біологія;
- сільське господарство та науки про вивчення рослинних культур;
- сільське господарство і тваринництво;
- біологія довкілля;
- тваринництво [6].

Програма «Сільське господарство» є науковим прикладним напрямком сільськогосподарського виробництва у поєднанні із навичками управління й маркетингу, необхідними для управління успішним сільськогосподарським бізнесом. Студенти в процесі навчання за програмою отримують знання із рослинництва, тваринництва та управління сільськогосподарським виробництвом і використанням ресурсів. Будь-яка програма аграрної освіти університету Ноттінгем надає студентам можливість проходити практику на фермі, закріпленій за університетом, у Центрі молочної продукції або у Центрі технологій оранки у кампусі Саттон Бонінгтон.

Програма «Сільське господарство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» університету Ноттінгем пропонує унікальну можливість розвинути у студентів розуміння ведення сільського господарства, а саме: принципів рослинництва й тваринництва, взаємодії між сільським господарством і довколишнім середовищем; формує у студентів навички ведення бізнесу й маркетингу, які є необхідними для управління сільськогосподарською системою у найбільш ефективний спосіб. Динамічність програми дозволяє студентам обирати прикладні дисципліни з широкого ряду дисциплін другого та третього років навчання. Програма має зв'язок із промисловістю (професорсько-

викладацький склад представлений фахівцями сільськогосподарської та харчової промисловості). Практика студентів проходить у кампусі Саттон Бонінгтон, а також на комерційній фермі площею у 450 гектарів та у Центрі молочної промисловості.

Як і в університеті Редінг, програма освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» «Сільське господарство» університету Ноттінгем розрахована на три роки навчання. На першому році навчання студенти отримують базові знання з аграрних наук: від рівня молекул та клітин рослин і тварин до систем сільського господарства і харчової промисловості. Сучасні сільськогосподарські системи входять до прикладного модуля, який вводить студентів у контекст практичних ситуацій на фермі. На другому й третьому роках навчання за програмою студенти мають можливість обирати дисципліни з одного з нижчезазначених напрямків або в межах Школи біонаук:

А. Тваринництво: вивчення тварин, які використовуються у сільському господарстві, розмноження тварин;

В. Управління бізнесом: управління аграрним бізнесом, сільськогосподарський і харчовий маркетинг та консультації з управління;

С. Рослинництво: вивчення зернових та інших польових культур, генетичне покращення якостей культур, світові агросистеми та сучасні проблеми рослинництва [6].

Студенти можуть обрати навчання за рівнем «бакалавр» у іншій європейській країні, а також у партнерських університетах за кордоном, навіть у таких країнах як Австралія, Нова Зеландія, Канада, США та Китай.

Програма аграрної освіти університету Ноттінгем освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» «Сільське господарство» містить такі модулі, як:

- вступ до біохімії;
- генетика та клітинна біологія;
- біологія цілого організму;
- академічний розвиток та працездатність;
- сучасні сільськогосподарські системи;
- принципи екології;
- генетика, екологія та еволюція;
- глобальні довколишні процеси;
- регуляція та організація в тваринному світі;
- прикладна ентомологія: біологія, екологія та поведінка комах [5].

Аналіз програм аграрної освіти «Сільське господарство» університетів Редінг та Ноттінгем показує, що тематика модулів більш широка в університеті Ноттінгем, оскільки включає в себе знання з генетики, клітинної біології та екології, у той час як програма «Сільське господарство» університету Редінг зосереджується на аспектах рослинництва й тваринництва в цілому. На нашу думку, це пов'язано із тим, що університет Ноттінгем є більшою структурою, ніж університет Редінг, оскільки включає в себе філіали у Малайзії та Китаї та готує фахівців більш широкого аграрного профілю для світових аграрних систем. Університет Редінг у свою чергу зосереджений на підготовці фахівців аграрного профілю для галузі сільського господарства Об'єднаного Королівства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Програми аграрної освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» британських університетів Редінг та Ноттінгем мають спільні принципи, цілі й завдання у навчанні студентів. Модулі програм націлені на формування в студентів умінь та навичок, необхідних для роботи в галузі сільського господарства. Аналіз характерних особливостей програм аграрної освіти університетів Редінг та Ноттінгем відкриває широкі можливості для подальших досліджень у педагогіці вищої школи Великої Британії.

Література:

1. Аничин В.Л., Белогурова А.М., Власенко А.М. Профессиональная підготовка фермеров — фактор роста человеческого капитала аграрной сферы экономики//Вестник кадровой политики аграрного образования и инноваций. № 3. — 2007. — С.14-16.
2. КутуковаТ.В. Повышение качества подготовки специалистов АПК в процессе непрерывного профессионального образования в условиях согласованности образовательных программ «колледж - аграрный ВУЗ» // Современные проблемы науки и образования. — 2009. — № 3 — С. 154-161.
3. Нардин Д. С. Перспективы развития аграрного образования с использованием дистанционных технологий [Текст] / Д. С. Нардин, С. А. Нардина // Молодой ученый. — 2012. — №12. — С. 497-499.
4. Стукач В.Ф., Тетерева А.М. Экономическая подготовка конкурентоспособного специалиста аграрного профиля // Современные проблемы науки и образования. — 2009. — № 3 — С. 97-101.
5. Agriculture BSc , Режим доступу:<http://www.nottingham.ac.uk/ugstudy/courses/biosciences/agriculture.aspx> [15 лютого, 2014].
6. Biosciences. Undergraduate Study. University of Nottingham, 2013. — 34 p.
7. Introduction to Agricultural and Food Systems. Module Description, Режим доступу:<http://www.reading.ac.uk/module/document.aspx?modP=AP1A02&modYR=1314>[7 лютого, 2014].
8. Principles of Horticulture. Module Description. Режим доступу: <http://www.reading.ac.uk/module/document.aspx?modP=AP1A22&modYR=1314> [7 лютого, 2014].

У статті розглядаються програми підготовки фахівців аграрного профілю за напрямом освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» британських університетів Редінг та Ноттінгем, порівнюються навчальні модулі програм аграрної освіти цих університетів, підкреслюється роль програм аграрної освіти у підготовці спеціалістів для галузі сільського господарства в цілому.

Ключові слова: програми підготовки фахівців аграрного профілю, навчальні модулі, аграрна освіта.

В статье рассматриваются программы подготовки специалистов аграрного профиля образовательно-квалификационного уровня «бакалавр» британских университетов Рединг и Ноттингем, сравниваются учебные модули программ аграрного образования этих университетов, подчеркивается роль программ аграрного образования в подготовке специалистов для отрасли сельского хозяйства в целом.

Ключевые слова: программы подготовки специалистов аграрного профиля, учебные модули, аграрное образование.

Programs of agrarian specialists' training of educational qualification «Bachelor of Science» degree in British universities of Reading and Nottingham are considered in the article, study of modules of agrarian education programs in these universities are compared, the role of agrarian education programs for training specialists for the whole agricultural industry is emphasized.

Key words: programs of agrarian specialists' training, study modules, agrarian education.